

Tipula

ULA IRURETAGOIENA

Azken hilabeteetan ohikoak dira autoa, auto elektrikoa, garraio publikoa edo bizikletaren erabileraren inguruko artikulua eta berriak komunikabideetan. Araudi askotan aparkalekuetan autoa kargatzeko elektrizitate unitateak egon behar direla jasotzen da dagoeneko. Bizikletaz eskolara joatea pediatrek gomendatu eta eskola bizikleta-bide sarea osatu behar dela zabaltzen hasi da. Autoen aire kutsadurak eragindako hildako kopurua argitaratzen da. Hainbat lekutan auto kopurua kaleetan txikitzea lortu da garaje pribatua eskatuz autoaren jabe-gotzari. Energia krisian garraio publikorako dirulaguntzak adostu eta iragarri dira ikasturtea hasi baino lehen. Kaleko aparkalekuak lorategi urbano bilakatzen diren egoera gehiago ikusten ari gara. Trafiko eredu berriak ezartzen ari dira zentroak oinezko bihurtzeko.

Zer edo zer ari da mugitzen fokoa garraioan kokatzen ari denean. Ematen du sukaldeko saltsa bat prestatzeko prozesuaren hasieran gaudela, tipula zartagian eta txinpartatxoak entzuten diren unean. Datorrenaren osagaiak lan mahaian jarriak dira, sukaldatzea falta.

Eszeptikoentzako oharrak. Hiriak eta kaleak autoarentzat prestatu genituen bezala –duela 80 bat urte eskas, eszenatoki urbanoa zeharo aldatuz–, orain kaleak bestelako garraiobidetara egokitu ditugu, logistika banaketarako gailu elektrikoak, patineteei, bizikleta eredu desberdinei, autobus lineei leku eginaz. Horretarako, mugitzeko sare alternatiboak eroso eta azkarra izan behar du. Hiria arrakastatsua izango da biztanlegoari autorik gabeko bizitza aukera eskaintzen zaionean eta pertsona aberatsak garraio publikoa erabiltzen dutenean. Autoak askatasuna ematen digula errealitatea –eta leloa– da gaur egun, baina txip aldatetan, autoaren beharrik gabe bizitzea izango da askatzaile. Autoaren burbuilatik ateratzeko mapa interesgarri bat zabaltzen du: espazio behar berriak, bizi antolaketa desberdina eta inguruarekin adiago egoteko mentalitate prestatuagoa. ●

DANI BLANCO

Kontra eta alde

XABIER LETONA BITERI

Geratzeko etorri den krisi sistemikoaren aurrean gaude. Zalantza gutxi horretan. Krisi multzoaren arrazoi eta zergatieta sartzea beste upeleko kontua da. Batzuek diote 2008ko krisitik ez garela inoiz atera. Ortodoxia ekonomikoaren esanetan, 2014an bukatu zen. Hazkunde ekonomikoaren zenbakiak hala diote, baina Espainiako Estatuan 2019an 60.000 etxegabetze izan ziren, eta teiltupe haietako familiek edo herritarrek seguru ez dutela berdin pentsatzen. Ezta azken hamarkadetan prekarizatutako milioika gazte ere, edo hilaren akaberara justu-justu heltzen diren milioika pentsiodun horiek.

2008tik 2012ra 171.000 etxegabetze izan ziren Espainian, Hipotekak Eragindako Plataformaren arabera. Eta azken bi urteetako COVID-19aren datu larriak ere ez zaizkigu berehala ahantziko, nahiz hotz-hotzean digeritzen ditugun, gero eta samurrago. Balantzaren alde batean horiek guztiak leudeke. Bestean jarraituz, adibidez, 2008tik 2013ra Hego Euskal Herrian greba orokorrerako izandako zortzi deialdiak. Klase borrokaren kapitala-langilea balantzan, bistan da lehenak aise irabazi zuela mundu osoan. Ondorioz, egoera aurre-iraultzaileak ezagutu dira Europako hainbat lekutan, esate baterako Grezian edo Jaka Horien Frantzian. Edo eskuin muturraren hedatze geldiezina (Polonia, Hungaria, Suedia, Italia, Frantzia, Espainia...).

EBko agintariak, batetik, erantzun zuten gupida bako austeritate eta murrizketa publikoen politika hiltzaileekin, neoliberalismoa European ezagutu gabeko mugetara eramateraino. Bestetik, arazoaren oinarrian finantza krisia izanik, hondoratu ziren bankuen erreskatera bideratu ziren sekulako dirutzak, erabateko kolapso ekonomikoa saihestearren. Hala zioten bederen. Baina behin zulo handienak itxita, denak berdintsu jarraitu du, aberatsenak biziki aberasten, eta pobreenak areago txirotzen. Horretan ere zalantza gutxi dago ezker-eskuin.

Orain, ordea, EB bestelako jarrera erakusten ari da, ez dago garbi iraganeko austerizidua alboratu eta herritarren balizko altxamenduak saihesteko ote den, edo besterik gabe, egungo globalizazio ereduaren amaieragatik, estatuak gertuko gehiago eta hobeto lotzeko. Edozein kasutan, estatuak ekonomian inondik inora esku hartu ezin zuen lekuan, orain koltxoia ateratzen ari da, adibidez energia prezioak kontrolatuta, irabazi energetikoak zergapetuz, eta enpresa energetikoen nazionalizazioarekin (Frantzia, EDF).

Langileek, klase baxuenek, ez dute euren egoera hobetu 2008tik gauraino. Iragan hamarkadan argi zegoen noren kontra egin ziren zortzi greba haiek, baina gaur egun ez dago horren argi. Eskubideak eta ongizatea kontra eta alde lotzen dituen zibilbor-hestetik datoz, baina egoera honetan ez da samurra bizitzaren alde nola egin asmatzea. ●